

1866 Den lange reisen til Amerika

I 2009 var jeg på et slektsstevne i kirken i Wanamingo i Minnesota. Der møtte jeg Meredith Ulstad (d. 2016), etterkommer av hovedpersonen i dette kapitlet: Ane Jensdtr. Rømo Boraas. Fra Meredith mottok jeg en del notater som han hadde gjort seg i forbindelse med utvandringen av sin tippoldemor. Disse notater har blitt oversatt og tilpasset av Philip Greseth (97), som i skrivende stund bor på et eldresenter i Dawson i Lac qui Parle County i Minnesota.

Meredith Ulstad

Philip Greseth 2. mai 2022

Ane Rømo Boraas var bare en av mange tusen norske borgere som av stort sett samme årsaker, utvandret fra Norge i det nittende århundre. Billig, disponibel og dyrkbar jord i Amerika var lokkende muligheter for mennesker som bodde på landet i Norge i den tiden. Mange befant seg i dårlige omstendigheter, uten noen muligheter til å få tak i verken gård eller grunn, som følge av at odelsloven bestemte at det var den eldste gutten som hadde førsteretten til å arve gården. Og befolkningen på landet hadde vokst ut over det som var tilstrekkelig areal av både disponibel og dyrkbar jord. Dessuten var forholdet til kanselliet meget anstrengt.

Anes livshistorie er enestående bare i sine detaljer. Det er nesten sikkert at det ikke er to utvandrere med identiske livshistorier. Men de mange vanskeligheter alle hadde, med primitive framkomstmidler både på land og sjø, og nesten ikke beboelige forhold da de kom fram dit de skulle, er stort sett de samme. Livshistorien til Ane representerer et dokumentert eksempel som viser den høye prisen som ofte ble betalt - i form av slit, strev og sykdommer - for å få tak i billig land. Arven fra henne er i dag representert i mer enn 2 300 mennesker som er hennes etterkommere, og som også hjelper sine egne barn med å møte framtiden slik som Ane gjorde det for lenge siden.

Ane begynte sin eventyrlige livsferd som datter nummer to - av tre døtre - sommeren 1822, i en landbruksfamilie med syv barn. Hennes eldre søster, Sigrid, døde da Ane var fem år. Familiens tredje datter fikk også navnet Sigrid da hun kom til verden to år etter at den første Sigrid døde. Da Ane kom opp i moden alder, giftet hun seg med Håkon Borrås. Håkon Borrås var født i juni 1814 på Vestre Borrås hvor han levde alle sine dager. Håkon var den tredje av ni barn i familien, og hans foreldre var nære naboer til der hvor Ane Rømo bodde. Håkon Borrås og Ane Rømo giftet seg i 1845. To år senere bygslet Håkon gården Vestre Borrås som hans far, Ole Guttormsen Borrås, hadde bygslet og drevet siden 1809.

Den lange reisen

Håkon og Ane ble foreldre til sju barn i de årene de bodde på og drev Vestre Borrås. Men så, brått og uventet, den 3. august 1863 døde Håkon av ukjente årsaker, og etterlot seg sin enke Ane med syv barn. Deres barns alder varierte fra datter Randi på sytten år til lille Hågen som var et spedbarn på bare tre uker gammel.

Som enke hadde Ane vanskelige omstendigheter foran seg. Skjønt hennes eldste sønn Ole var femten år og dyktig med gårdsarbeidet, hadde hun antagelig onde anelser om sin fremtid. Hun var ansvarlig for syv barn, men bare to eller tre av dem var tilstrekkelig voksne til å greie et levedyktig arbeid.

Ane og hennes barn bodde på en bygslet gård i trange kår med lite dyrkbar jord. Gården Vestre Borrås hadde vært bygslet av Håkon Borrås sine forfedre siden 1739, da Håkons tippoldefar, Guttorm Olsen Einang, begynte å drive der. Det var dårlige muligheter for at en av Anes sønner noen dag skulle kunne eie eller bruke Vestre Borrås hvor familien nå bodde.

Befolkningen i Hegra- og Stjørdals-området hadde omtrentlig fordoblet seg i de siste tiårene. Derfor var det mye konkurranse om å få tak i brukbar jord som kunne produsere matvarer.

I de tre årene etter at Håkon døde, erfarte Ane antagelig en del angst for framtiden for sine sju barn, fordi det var så mange folk som hadde behov for dyrkbar mark, og det var det ikke nok av. Etter at Håkon døde, ble hans fornavn tatt i bruk som Hågen, og hans etternavn, Borrås, ble forandret til Boraas.

Ane hadde en svoger, Iver Iversen Rolfseng, som hadde utvandret til USA i 1858. Det er mulig at han og andre tidligere utvandrere hadde skrevet brev hjem til slekt og venner i Norge og fortalt at det var land tilgjengelig i USA for en billig penge, som følge av en ny lov med navnet Homestead Act i 1862. Denne loven stilte milde krav med hensyn til opparbeidelse og bosetting av jord, eller land, for alle borgere som ville opparbeide ubrukt land som tilhørte USA.

Ane Boraas

Denne mulighet for å få eie land for seg og sine barn interesserte Ane sikkert. Anes beslutning om å utvandre ble trolig lettere fordi hennes to brødre, Lars Rømo og Lornts Rømo Hastad, også bestemte seg for å utvandre med sine familier. På våren i 1866 var Ane og hennes barn klare til å reise over havet.

2. mai 2022.

F.v: Jody Larson (gift med Timothy), Timothy Larson (adoptert), Gilmore Larson og Marilyn Mentorsdtr. Boraas Larson - sistnevnte er oldebarn av Ane Boraas

Familiene til Ane og hennes to brødre bestod av fem foreldre og 17 ungfolk med en rekkevidde i alder fra en til tjue år. Denne gruppen av nære slektninger dro fra Trondheim ombord på seilskipet Neptunus som skulle reise til Quebec i Canada den 5. mai i 1866. Fregatten Neptunus var egentlig et lasteskip som hadde blitt ombygd slik at det kunne bli brukt til å frakte passasjerer. Neptunus ble bygget i 1847 i Tyskland. Skipet var eid av Hans Houen i Skien. Hermann Ludvigsen fra Skien var kaptein. Skipet ble til vrak i Atlanteren i 1897.

Vestre Borrås i Hegra i 2021

Emigrantene hadde et sted å bo på skipet hvor taket deres var skipets dekk, og gulvet, omtrentlig to meter lavere, var taket over skipets lasterom. Luftventilasjonen for passasjerene kom igjennom koøynene på siden av skipet. Lyset kom fra oljelamper og dagslyset fra koøynene. Folk bodde naturligvis tett sammen her, fordi inntekten til skipets eier var meget viktig og kom fra de betalende passasjerene. For eksempel hadde den Neptunusferden som gikk ut fra Trondheim den 5. mai 402 passasjerer, med en besetning på 17 sjømenn ombord. Alle bodde på et areal på ikke mere enn 365 kvadratmeter. Det vil si at hvert enkelt menneske hadde, i gjennomsnitt, mindre enn en kvadratmeter å snu seg rundt på, og til å strekke på armene.

Boraas-farmen i 2022, eies av Lisa Boraas, gift med Kuchenmeister. Det var her Ane etablerte seg, og som har vært i familien rett nedstigende hele tiden

A være tettepakket på denne måten ombord i et skip ble enda mer ubehagelig når skipet kom ut i uvær. Koøynene måtte være lukket så de høye bølgene ikke kom fossende inn der passasjerene bodde, og folk måtte bare sitte eller ligge der i mørket - som sardiner i boks - fordi oljelampene da ikke kunne bli brukt på grunn av brannfaren. Det var bare to, meget primitive toaletter ombord. En i baugen og den andre i akterenden. Uværet gjorde at mange flere enn vanligvis ble sjøsyke, og det kombinert med den dårlige ventilasjonen og mørket, førte til store ubehageligheter og i enkelte tilfeller alvorlige omstendigheter. Det var ganske vanlig at folk døde på disse sjøreisene. Om bord på Ane's skip døde to stykker, en kvinne av lungebetennelse og et lite barn av bronkitt.

I 1866 var dampmaskiner enda ikke vanlig i de skutene som seilte på de store havene. Det var meget uvisst når den andre siden av havet ville komme til syne, hvor mere mat og drikkevann var tilgjengelig. Derfor, med usikkerheten om hvor lang tid det ville ta å komme over havet til USA eller Canada, var seilskipspassasjerene som dro fra Norge til Amerika i de årene, forpliktet til å ta med seg matvarer for ti uker. Vanligvis tok de norske utvandrerne med seg spekesaukjøtt, hardt brød, poteter, flatbrød, sild, smør og ost. Et kjøkken med flere små ildsteder sto til rådighet for passasjerene hvor de brukte eget medbrakt kjøkkentøy og egen mat. Det var lange køer som ventet på å få en plass på «kjøkkenet» når det var tid til å koke seg mat. I stormvind og regnvær var det usselt å få til noe ferdigkokt mat.

Det er oss i dag, de seneste par generasjoner, som har hatt, og har glede og nytelse av det våre forfedre var villig til å gå igjennom, for at deres etterkommere skulle få en sjanse til å leve et lettere og bedre liv.

Noen av passasjerene hadde i forveien lagt det de skulle ta med seg på reisen, i trekofferter. Kisten som Ane hadde, tilhører nå en av hennes etterkommere. Mange av koffertene/reisekistene til utvandrerne hadde omhyggelig rosemaling, men den som Ane hadde, er bare enkelt utsmykket - som bildet viser.

Lisa Lesliedtr Boraas 2021, eier av Boraas-farmen i dag. Hun er tipptippoldebarn av Ane Boraas

Reisekisten til Ane Boraas

Den niende juni 1866 kom Neptunus til Quebec i Canada etter trettifem dager på havet fra Trondheim. Quebec er på den vestre enden av elvemunningen til Saint Lawrenceelven, og det var så langt vestover som Neptunus skulle seile. Når en vet at skipet brukte ca. 850 timer for å tilbakelegge omtrentlig 2 650 kilometer, er det klart at et gjennomsnittlig friskt menneske kunne gå nesten fortere enn skipet seilte over havet mot bestemmelsesstedet.

En mindre båt fraktet de tre familiene fra Quebec til Chicago i USA via Saint Lawrenceelven igjennom de store innsjøene Lake Ontario, Lake Erie, Lake Huron og Lake Michigan. Selv om veldig lite er kjent om denne båten, var den sikkert forsinket på reisen fra Lake Ontario til Lake Erie. Det var syv sluser i den mindre elven som båter måtte igjennom for å bli løftet de 99 meterne som forskjellen i vannhøyden mellom Lake Erie og Lake Ontario var. De tre familiene kom til Chicago den 16. juni i 1866, ca. 42 dager etter at de dro fra Trondheim, ifølge statsborgerbrevene som senere ble arkivert av Anes sønn, Ole Boraas.

Noen dager etter ankomsten til Chicago fortsatte gruppen på sin ferd med tog fra Chicago i staten Illinois til St. Paul i staten Minnesota, med en planlagt stans i småbyen Red Wing, før toget kom så langt som til St. Paul. Utstyret i "passasjervognen" var spartansk. Familiene satt på trebenker i en vogn som vanligvis var brukt til å frakte krøtter. Iver Iversen Rolfseng, som var bror til Riborg, kona til Lars Rømo, møtte utvandrerne på jernbanestasjonen i Red Wing. Han hadde utvandret til Minnesota i 1858 og var godt etablert i 1866. Det er mulig at gruppen sendte melding til ham om deres ankomst via telegrafen mens de enda var i Chicago. Iver Iversen Rolfseng hadde ordnet med transportmiddel for kvinnene og barna, mens de andre gikk ved siden, fra Red Wing til hjemmet hvor Iver Iversen Rolfseng bodde, i Goodhue county sørvest fra Red Wing.

Rømobrødrene og deres familier etablerte seg i Goodhue County. Deres etterkommere bodde der i flere generasjoner etterpå. Områdene i nærheten av byen Wanamingo i Goodhue County i delstaten Minnesota virket tiltrekkende på utvandrerne fra Stjördalsbygdene. Ikke bare fordi det var togforbindelse fra Chicago, men også fordi utvandrerne naturligvis følte en tilknytning til de andre som hadde den samme kulturen og språket som de selv hadde.

Ane sine barn. Bildet tatt ca. 30 år etter at de ankom Amerika.

Innfelt: Randi (g.m Tosten T. Thompson)

Bak f.v: Sigrid (g.m Iver E. Lund, Haagen og Lisbet (g.m Boutwell O. Otterness)

Foran f.v: Gunder, Ole og Jens

Ane hadde greid å flytte sin familie over Atlanterhavet uten noen store ulykker. Flere problemer ventet dem fremover, men Ane så at det virkelig var mulig å få til et bedre og lettere liv for hennes sønner og døtre. Hennes eldre barn var nå såpass gamle at de snart begynte å dra hjemmefra for å etablere seg selv med sine egne hus og hjem.

En av de første betydningsfulle hendelser kom høsten 1870, da Anes eldste datter, Randi, giftet seg med Ole Thompson, etter at Oles første kone hadde dødd. Forfedrene til Ole kom fra Telemark langt sør i Norge. Han hadde utvandret med sine foreldre i 1850. Ole hadde en gård - eller farm som det heter i Amerika - i Goodhue County. I tillegg til farmarbeidet om vinteren arbeidet han som tømmerhogger i skogen og om våren arbeidet han som tømmerfløter når de drev tømmer ned Mississippi til Saint Louis i staten Missouri. Randi og Ole hadde fire barn. Randi bodde i Goodhue County alle sine dager etter ankomsten fra Norge.

Tidlig på sommeren i 1871 bestemte Anes eldste sønn, Ole, seg for å ta en reise fra Goodhue County til Madison (Lutefiskens hovedstat) i Lac qui Parle County i vestre delen av Minnesota, for å se hvordan forholdene var der ute. Den turen, som var nesten 300 kilometer en vei, gikk igjennom et område hvor indianerne hadde drept noen hvite kolonister åtte år

tidligere da den amerikanske borgerkrigen var i full gang. Ole kom hjem etter turen synlig overbevisst om at familien burde flytte til Lac qui Parle County.

Dale Lien, hvis oldefar var søskenbarn med Håkon Borrås.
Til høyre: Jon Kleven, tippoldebarn av Ane og Håkon.
Bildene tatt den 3. mai 2022

Den 15. september var det et dobbeltbryllup i Anes familie. Ole Boraas giftet seg med Engebor Lund, og Sigrig Boraas giftet seg med Engebors bror, Iver Lund. Iver og Engebor hadde utvandret fra Hegraområdet i 1865 og var nå boende i Goodhue County da Ane Boraas og hennes barn kom dit ett år etterpå. Ikke lenge etter bryllupet begynte Ane, hennes barn Jens, Gunder, Lisbet, Haagen, og brudeparet, Ole og Engebor, på langturen til Lac qui Parle County. Alle deres eiendeler var lastet på en overbygd lastevogn trukket av to okser. En hund, to unghester, og ei ku, var også med i følget.

Det var tidlig i oktober i 1871 da familien kom fram til Lac qui Parle County. Ane fikk tak i et landareal som kom til å forbli i etterkommernes hender i tre generasjoner. Det var ingen tid å kaste bort. Vinteren sto for døra, og familien hadde ikke noe sted å bo. Vanligvis blir jorda hardspekt i den delen av Minnesota seint i oktober. Deres løsning var å grave et hull i prærien og legge over tregreiner, langt gress og gresstovr hvor de overlevde den første vinteren i Lac qui Parle County. Ole og Engebor fikk ti barn i de første 23 årene de var gift. En sønn, Oscar Edward Boraas, døde av en åndedrettssykdom da han var tre år.

Etter sitt bryllup i Goodhue County, flyttet Sigrid og hennes ektemann, Iver Lund, til staten Sør-Dakota. I 1880 kom også de til Lac qui Parle County i Minnesota, og slo seg ned der. I de 26 årene etter at de ble gift, fikk Sigrid og Iver ni barn.

Rita og Thomas O. Sundry mai 2022, sistnevntes oldefar var søskenbarn med Håkon Borrås

Jean Marthaler i mai 2022. En meget dyktig og snill medhjelper innen blant annet slektsforskning. Jean sin oldemor er firmenning med Ane Boraas

Lisbet, Anes yngste datter, giftet seg med Bourwell Otterness i 1877. De tjente sitt levebrød med jordbruk i Kandiyohi County (rundt Willmar) hele sitt liv. Skjønt denne delen av Minnesota ligger ca. 80 kilometer øst for Lac qui Parle County, så var det nært nok slik at Ane kunne holde god kontakt med Lisbet og hennes familie. Lisbet og Boutwell led den sørgelige ulykke at syv av deres elleve barn døde i unge alder.

Jens, som var den andre sønnen til Ane, giftet seg i 1880 med Anne Kleven. Anne Kleven vokste også opp i Goodhue County. Jens, likesom hans eldre bror, Ole, var flinke med jordbruk og bodde i Lac qui Parle County, Jens og Anne hadde åtte barn. Han døde av hjerteinfarkt da han bare var 53 år, men Anne ble 84 år før hun gikk bort.

6. september 2022. Sigdis og Ola Gresseth på Husby Østre. Ola Gresseth er tippoldebarn av søsken til Ane Jensdr. Rømo, og tippoldebarn av firmenning til Håkon Olsen Borrås

Da Anes tredje sønn ble født i Norge fikk han navnet Gunnar Håkonsen Borrås. Dette navnet ble forandret flere ganger over tiden, men til slutt var han kjent som Gunder Olson. Første kona til Gunder Olson, Julia Syse, fikk tre døtre med ham. Dessverre døde Julia og to av deres døtre av tuberkulose. I 1893 giftet Gunder seg med Randi Ellingson. De eide og drev gård i Kandiyohi County ikke langt fra Gunders søster Lisbet og hennes ektemann Boutwell Otterness. Gunder og Randi hadde tolv barn. Dessverre døde deres første barn, som var tvillinggutter, begge av lungebetennelse da de var tre år. Seinere døde en annen gutt den dagen han ble født. Alle de tolv barna var født på gården der familien Olson bodde.

Anes yngste sønn, Haagen giftet seg med Maline Tinderholt da han var førti år i 1903. Haagen og Maline hadde to barn som vokste opp og bodde i Lac qui Parle County i Minnesota.

Undertegnede har møtt flere av etterkommerne til Ane Jensdtr Rømo og Håkon Borrås i Amerika, samt andre slektninger både i Amerika og selvsagt her i Værnesregionen. I flere av mine kapitler fra blant annet Lac qui Parle County, er det ofte samme familier som går igjen. Ikke unaturlig da de selvsagt dominerte området under pionertiden. Jeg har valgt å ikke gjengi alle ulike konkrete slektsrelasjoner. Jeg er selv ikke i slekt med Ane, men det er min kone, Herdis Løkken og dermed vår datter.

Slektninger av Ane og Håkon Borrås/Boraas, 24. august 2021.

*Bak f.v: Kåre Olav Skolmli, Gunnar Fornes, Magne Aasan, John Arve Aasan, Geir Johnny Aasan og Morten Andersen
Foran f.v: Greta Fornes, Nora Korstad, Lilly Stokke, Guro Reitan Aasan og Stian Aasan*